

ระบบศักดินาอินเดีย

ค.ศ. 300-1200*

อาร์. เอส. ศรีมะ เขียน
พรเพ็ญ อินทรกุล ถอดความ

*จาก R.S. Sharma, Indian Feudalism
A.D. 300-1200, 2nd. edition, Delhi :
The Macmillan Company of India Ltd.,
1980, pp. 213-226.

ลักษณะสังคมศักดินาของอินเดียปรากฏ
โครงการอย่างชัดเจนในช่วงต้นสมัยกลาง ชั้น
เจ้าของที่ดินเริ่มมีอิทธิพลทางเศรษฐกิจโดยอ้าง
สิทธิความเป็นเจ้าของเรียกเก็บค่าเช่าที่ดินจากชาว
นาในขณะที่เกี่ยวกันเราจะเห็นว่ามีชนชั้นชาวนาซึ่ง
ขึ้นอยู่กับเจ้าของที่ดินเกิดขึ้น ชาวนาเป็นหน่วย
ผลิตย่อยของสังคม นอกจากผลิตเพื่อบริโภคแล้ว
ชาวนาจึงต้องเสียค่าเช่าที่ดินซึ่งอาจถูกเก็บเป็นตัว
เงิน เป็นผลผลิต หรือแรงงาน ให้กับเจ้าของ
ที่ดิน ชั้นเจ้าของที่ดินจึงเป็นฝ่ายเก็บส่วนเกิน
ของการผลิตในสังคม ส่วนเกินของการผลิตนี้ไม่
มีผลต่อการขยายตัวของเศรษฐกิจ เพราะเจ้าของ
ที่ดินส่วนมากนำไปใช้เพื่อการบริโภคอุปโภคมากกว่า
อย่างอื่น เหตุที่ชาวนาจึงต้องจ่ายค่าเช่าที่ดินให้
กับผู้อ้างสิทธิความเป็นเจ้าของที่ดิน ก็เนื่องมา
จากอิทธิพลของประเพณี การเรียกรับบังคับ,
อำนาจกฎหมาย และอุดมการณ์ในสังคม มีคัมภีร์
ทางศาสนาที่เขียนขึ้น โดยพวกพราหมณ์กำหนด
ฐานะทางสังคมของชาวนาและช่างแรงงานให้ค่า
กว่าชนชั้นที่เลี้ยงชีพโดยอาศัยค่าเช่า กฎหมาย
ของบ้านเมืองรับรองความถูกต้องในศาสนา พวก
เจ้าของที่ดินอ้างกรรมสิทธิ์ในการเก็บค่าเช่าว่าที่
ดินของตนนั้นพระมหากษัตริย์เป็นผู้ทรงประทาน
มาให้ หากชาวนาไม่ยึดถือปฏิบัติตามหลักศาสนา
หรือกฎหมายไม่จ่ายค่าเช่า ชาวนาจึงจะถูกเจ้า
ของที่ดินปฏิบัติอย่างรุนแรงด้วยการใช้กำลังบังคับ
ดังนั้น การผลิตของชาวนาไม่ได้เป็นไป
ตามความต้องการของตลาดหรือเพื่อผลประโยชน์
ในการเพิ่มพูนทางเศรษฐกิจ แต่เป็นไปตามความ
ต้องการของเจ้าของที่ดิน ลักษณะรูปแบบของ
เศรษฐกิจสังคม ในตอนต้นสมัยกลางนั้นเป็น

เศรษฐกิจแบบเกษตรกรรมเป็นหลักใหญ่ การผลิตเกิดขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการภายในชุมชน การผลิตเพื่อตอบสนองระบบตลาดมีน้อยมาก ในสังคมเช่นนี้โดยทั่วไปที่ดินและภาวอากาศเป็นปัจจัยสำคัญรองรับบริการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นด้านศาสนา การทหาร การเมือง การบริหาร ฯลฯ แรงงานจะต้องดำรงชีวิตอยู่ในหมู่บ้าน ในที่ดินผืนใหญ่ หรือในวัด พ่อค้าคนกลางมีบทบาทน้อยเนื่องจากผู้ผลิตกับผู้บริโภคติดต่อสัมพันธ์กันโดยตรงในระบบศักดินา ดังนั้น ส่วนใหญ่พวกพ่อค้าคนกลางจึงกลายเป็นพ่อค้าเที่ยวหาเครื่องไม้เครื่องมือเหล็ก น้ำมัน และเครื่องเทศ กอปรเข้ามามีบทบาทตอบสนองความต้องการของคนในหมู่บ้าน

กระบวนการขึ้นสู่อิทธิพลของชนชั้นเจ้าของที่ดินอินเดียเริ่มขึ้นในสมัยแรก ๆ ของคริสต์ศตวรรษ นับตั้งแต่ศตวรรษที่ 1 เป็นต้นไปเริ่มมีการให้ที่ดินแก่พวกพราหมณ์ในสมัยราชวงศ์คุปตะมีการให้ที่ดินแก่พวกพราหมณ์ และมากขึ้นไปอีกหลังจากนั้น ที่ดินที่ถูกแจกจ่ายในตอนแรกจำกัดขอบเขตอยู่ในเฉพาะอินเดียตอนเหนือ ที่ดินที่ยกให้แก่วัดมีจำนวนไม่น้อย ในสมัยของพระเจ้าหรรษา หมู่บ้าน 200 แห่งอยู่ในความครอบครองของวัดที่นาลันทา หมู่บ้านที่ยกให้วัดโดยราชวงศ์ปาละและปรัศหะระมีเป็นจำนวนมาก และที่ยกให้กับวัดโดยราชวงศ์ราชกุฎระยังมีมากขึ้นไปอีก การยกหมู่บ้านให้แก่แต่ละครั้งมีจำนวนมากขนาด 400 หรือ 1400 ภูมิ ภาษีก็เก็บจากที่ดินให้แก่พวกพราหมณ์ วัดหรือวิหารเป็นไปเพื่อจุดประสงค์ใช้ในทางศาสนา ในที่ดินที่พวกพราหมณ์หรือวัดเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ สิทธิในทางการคลัง

จะเป็นของพวกพราหมณ์หรือวัด ยังมีข้อสงสัยว่าในการตอบแทนแก่บรรดาข้าราชการและผู้รับใช้พระมหากษัตริย์ รวมทั้งพวกพราหมณ์และวัดนั้น ให้เป็นที่ดินเหมือนกันหมด หรือให้เป็นที่ดินและเงินแตกต่างกันอย่างไร ในข้อนี้มีหลักฐานจากบันทึกของฮวน ชัง (Hsuan Tsang) กล่าวว่าพวกข้าราชการชั้นสูงได้รับพระราชทานที่ดินเป็นรางวัล หลังปฏิบัติภารกิจก็ถือถือกันต่อมา ในหลักฐานจารึกหลายแห่งแสดงว่าในราวประมาณ ค.ศ. 1000 กษัตริย์ได้ทรงพระราชทานที่ดินให้แก่พระบรมวงศานุวงศ์ ข้าราชการ และผู้รับใช้พระองค์เช่นกัน ก่อนหน้า ค.ศ. 1000 ที่ดินที่ถูกยกให้เป็นการตอบแทนการรับราชการในแคว้นโอริสสาและเคอชานมีมากกว่าในเบงกอล พินาร์ และอุตรประเทศ ในราวศตวรรษที่ 11 และ 12 พบว่ามีการโอนกรรมสิทธิ์ที่ดินจำนวนมากพอควรในอินเดียตอนเหนือ โดยเฉพาะในเขตกาหवालละ จันเทลละ กลจุรี เจาลุยกะ และปรมาระ

กระบวนการเพิ่มขึ้นของชนชั้นเจ้าของที่ดินไม่ได้เป็นไปอย่างเสมอต้น ถ้วนเดียวในตอนเริ่มคริสต์ศตวรรษมีการให้ที่ดินเกิดขึ้นในมหาราชปุระในราวศตวรรษที่ 4-5 เกิดขึ้นในมัยยะประเทศศตวรรษที่ 5-6 ในเบงกอลตะวันตกและบังกลาเทศ ในศตวรรษที่ 6-7 ในโอริสสา ในศตวรรษที่ 7 ในอัสสัม ในศตวรรษที่ 8 ในทมิฬนาฑู และในศตวรรษที่ 9-10 ในเกรตลา การขยายตัวของรายได้ที่ดินนี้เกิดขึ้นจากพวกพราหมณ์เห็นความสำคัญของที่ดินในฐานะเป็นแหล่งที่เกิดของทรัพย์สินเงินทอง ระบบศักดินาจึงเริ่มขยายตัวจากอินเดียตอนเหนือลงมากอน

กลาง (มัยยมประเทศ) ซึ่งเป็นส่วนที่ค้ำของ
อินเดียและเป็นเขตอิทธิพลของพวกพราหมณ์

มีข้อที่น่าสังเกตว่า ในแคว้นปัญจาบช่วง
เวลาต้นสมัยกลางที่เกิดระบบศักดินาในอินเดียนั้น
ไม่ปรากฏว่ามีระบบการยกที่ดินให้กับข้าราชการ
ของกษัตริย์ในราชสำนักทั้งฝ่ายขุนนางและ
พราหมณ์ สาเหตุที่เป็นดังนี้ก็เพราะว่าในแคว้น
ปัญจาบนั้นมีลักษณะเศรษฐกิจที่แตกต่างออกไป
คือมีความเจริญในด้านการค้าและการใช้เงินเป็น
สื่อในการแลกเปลี่ยนมาก จน ชัง ได้เดินทาง
มาที่ในศตวรรษที่ 7 กล่าวถึงเมืองหรรณะและ
ปัญจาบซึ่งมีความรุ่งเรืองในด้านการค้า เมือง
ธเนศวรเป็นเมืองศูนย์กลางของสินค้าจากที่ต่าง ๆ
ข้อมูลของฝ่ายอาหรับทำให้เราเห็นว่าเมืองมุลกันก็
เป็นศูนย์กลางการค้าอีกเมืองหนึ่ง จารึกในสมัย
ศตวรรษที่ 9 กล่าวถึง เปห์ว (Pehoa) ในบริเวณ
การนาสว่าเป็นศูนย์กลางการค้าที่สำคัญ จน
ชัง กล่าวถึงสินค้าโลหะประเภททอง เงิน ทองแดง
และเหล็กซึ่งมีอยู่ทั่วแคว้นปัญจาบ สิ่งที่น่าสนใจ
ก็คือในระหว่าง ค.ศ. 600-1000 บริเวณนี้เป็น
แหล่งรับเงินเหรียญเป็นจำนวนมาก ซึ่งแตกต่าง
จากอาณาจักรตอนกลางของอินเดียในป่าละปรตี-
หาระ และราชรัฐกุฎะ รวมทั้งอาณาจักรคอนไค
ของอินเดียด้วย ในอาณาจักรใกล้เคียงกับแคว้น
ปัญจาบก็มีการค้นพบเงินเหรียญชนิดเดียวกันเป็น
จำนวนมาก คือในแคว้นแคชเมียร์และอัฟกา-
นิสถาน แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ต่อกันใน
ด้านการค้าและการแลกเปลี่ยนกันโดยใช้เงินเป็น
สื่อกลาง ด้วยเหตุนี้หน้าจะทำให้สันนิษฐานได้ว่า
สาเหตุที่แคว้นปัญจาบ ไม่มีระบบการยกที่ดินให้

เป็นสิ่งตอบแทนก็เพราะอาจเป็นสิ่งที่ไม่จำเป็น
เนื่องจากเงินเป็นสิ่งที่ต้องการมากกว่า ในแคว้น
ปัญจาบอิทธิพลของลัทธิฮินดูไม่มากนัก กษัตริย์
เองยังทำหน้าที่ส่วนหนึ่งเป็นเสมือนพระด้วย
ดังนั้น ระบบศักดินาโดยอิทธิพลของพวกพราหมณ์
จึงไม่เกิดขึ้นในแคว้นปัญจาบ

ศิลาจารึกในอินเดียตอนเหนือ กล่าวถึงคำ
หลายคำที่หมายถึงเมืองในฐานะประเทศราชหรือ
รัฐข้าศึกดินนา (vassals) เช่น ภูปลาสะ โภคี มหา
โภคี ราชา ราชปุทระ ราชวัลลภ ภูกปุระ สามนทะ
มหาสามนทะ มาถซลิกะ ฯลฯ ศิลาจารึก ใค้อ้าง
ถึงการยกที่ดินให้แก่รัฐข้าศึกดินนาในหลายรูปศัพท์
เงื่อนไขของการยกที่ดินให้ก็คือการตอบแทนโดย
ต้องสนับสนุนเจ้าศักดินา ด้วยความช่วยเหลือทาง
ทหารเมื่อเจ้าศักดินาต้องการ สำหรับบรรดาข้า-
ราชการของกษัตริย์ (หรือพวกเจ้า) เองที่ได้รับ
ยศและการแต่งตั้งให้ครอบครองที่ดิน เมือง หรือ
หมู่บ้าน จะต้องผูกพันโดยเงื่อนไขอย่างเดียวกัน
กับรัฐข้าศึกดินนาหรือไม่นั้นยังเป็นเรื่องที่คลุมเครือ
อยู่ โดยลักษณะนี้ในที่สุดอินเดียก็ค่อย ๆ พัฒนา
เข้าสู่ระบบศักดินาโดยเฉพาะในมหาราชรัฐกุฎะ
และอินเดียทางตอนเหนือ

สิ่งที่เด่นในระบบศักดินายุคแรกก็คือการ
แบ่งหน่วยการคลังออกเป็น 10 หมู่บ้าน หรือ 12
หรือ 16 หมู่บ้าน และ 20 หรือ 24 หรือ 32
หมู่บ้าน คัมภีร์กฎหมายมนู ซึ่งเขียนขึ้นในราว
ศตวรรษที่ 1-2 ได้กล่าวถึงเจ้าหน้าที่ผู้เก็บภาษี
ตั้งแต่ 10 หมู่บ้านเป็นต้นไปจะได้รับการตอบแทน
ด้วยที่ดิน ระบบการคลัง 10 หมู่บ้าน ปรากฏอย่าง
ต่อเนื่องยาวนานอยู่ในอาณาจักรราชรัฐกุฎะ และ

ในบางระดับก็มีอยู่ในอาณาจักรปาลละเช่นกัน แต่ในอาณาจักรกุชราท-ปรัทิตหาระ และรัฐคัททินา รวมทั้งอาณาจักรที่สืบต่อมา (จาหมานงปรมาระ และเจาลูกยะ) ใช้ระบบการคลังแบบ 12 หรือ 16 หมู่บ้าน หรือ 24 หรือ 36 หมู่บ้าน หมู่บ้านเหล่านี้บางแห่งก็เป็นสมบัติส่วนตัวของครอบครัวของชนชั้นปกครอง บางแห่งเป็นหน่วยการคลังอยู่ภายใต้การควบคุมของข้าราชการซึ่งได้รับผลตอบแทนเป็นที่ดิน หน่วยการคลังในอาณาจักรที่เกิดขึ้นใหม่ในภายใต้การควบคุมของพวกพราหฺมณะจะมีคำถามได้ว่าระบบการคลังเช่นนี้มีความคล้ายคลึงกับเขรียกกลางหรือไม่ และการบุกรุกเข้ามาของพวกอินและกรุจารา (Gurjaras) มีส่วนกระตุ้นให้เกิดการเติบโตของระบบคัททินาในอินเดียทางตอนพวกเขาธรรมันบุกรุกยุโรปหรือไม่

ในทางเศรษฐกิจสังคมคัททินา พวกศุทรวเป็นชนชั้นที่ต่ำที่สุดของสังคม ในจำนวนวรรณะทั้ง 4 ลักษณะนี้เห็นได้ชัดเจนนับแต่สมัยราชวงศ์คุปตะเป็นต้นไป ในเขตชุมชนเก่า พวกศุทรวยังได้รับการแจกจ่ายที่ดิน ในเขตที่ต่ำหลังมีพวกชาวานชนเผ่าจำนวนมากถูกผนวกเข้ามาในระบบพราหฺมณ โดยการรับที่ดินเป็นการตอบแทน และพวกนี้ได้ชื่อว่าศุทรว ด้วยเหตุนี้เอง ฉนวน จึงกล่าวถึงพวกศุทรวว่า หมายถึงชนชั้นชาวานฮิลล์บิวน์กล่าวเช่นนั้นเหมือนกันหลังจากฉนวน ซึ่ง 4 ศตวรรษต่อมา

การที่พวกชาวานในเขตชุมชนเก่าเข้ายึดมาเป็นข้าในช่วงต้นสมัยกลางนั้นเป็นพัฒนาการในระบบความสัมพันธ์แบบคัททินาแก่เศรษฐกิจและสังคมที่สำคัญ ทั้งนี้ก็เพราะว่าประการแรกทำให้พวกชาวานต้องรับภาระภาษีมากขึ้น หมู่บ้านในคาทวารละต้องเสียภาษีถึง 11 อย่างเพื่อแลกกับ

ที่ดิน ซึ่งทำให้สงสัยเหมือนกันว่าชาวานจะไม่สามารถเสียภาษีตามนี้ได้ เนื่องจากจะไม่เหลือแม้แต่ผลผลิตสำหรับการดำรงชีวิต อย่างไรก็ตามจะมีความยืดหยุ่นในการเก็บภาษีอยู่บ้าง เช่นบางที่อัตราคงที่ บางอย่างมีอัตราไม่คงที่ บางอย่างเก็บเป็นสิ่งของ บางอย่างก็อาจไม่คงที่ หรือบางครั้งก็จะมีค่าที่ใช้ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการอนุমান นั่นคือคำว่า ฮาติ หรือสมัสตะ ปรัคยาเย (ที่มาของรายได้ทุกอย่าง) เพื่อเป็นการเปิดทางให้เลือกบังคับใช้ได้แล้วแต่กรณี ภาษาที่ชาวานเสียให้แก่รัฐนั้นถือว่าเป็นค่าเช่าที่ดินให้กับผู้รับประโยชน์ซึ่งส่วนมากเป็นพระหรือสถานบันทางศาสนา (วัด) ผู้รับประโยชน์นี้ไม่ต้องแบ่งส่วนของรายได้ส่งเป็นภาษีให้แก่ผู้ยกที่ดินให้

ประการที่สอง ทำให้ฐานะของพวกชาวานตกต่ำลงกลายเป็นแรงงานเกณฑ์ ในสมัยราชวงศ์โมริยะ มีการใช้แรงงานทาสและแรงงานจ้างนับตั้งแต่ศตวรรษที่ 2 เป็นต้นไป แรงงานบังคับขยายตัวออกไปถึงชนทุกชั้นที่เข้ามารับฐานะข้าในศตวรรษที่ ๑ การยกที่ดินให้ในอินเดียตะวันตกและตอนกลางแสดงให้เห็นว่ามีแรงงานไพร่ (วิษฎิ) เพิ่มขึ้นในแคว้นเบงกอลและพิหาร ชาวานตกอยู่ภายใต้การบังคับหลายอย่าง (สารวบีทา= สรรพบีทา) ในเขตนีราชวงศ์ปาลละได้ยกหลายหมู่บ้านให้กับวัด ซึ่งทำให้หลุดพ้นไปจากสรรพบีทาของรัฐได้ พวกไพร่ในหมู่บ้านที่ถูกคชียโดยชนชั้นปกครองเสมอ หากต้องการเปลี่ยนฐานะเข้าไปอยู่กับผู้รับประโยชน์ในท้องถิ่นผู้ซึ่งก็เห็นประโยชน์ที่จะได้จากหมู่บ้านนั้น จะต้องพิสูจน์ให้เห็นว่าตนถูกคชีย

ประการที่สาม บััจยัตทำให้สภาพของชาวานแย่ลง ไปอีกก็คือเกิดรูปแบบความสัมพันธ์

ศักดินาระหว่างเจ้าของที่ดินและผู้เช่าขึ้นมาใหม่ (subinfeudation) ผู้ได้รับที่ดินมีสิทธิในที่ดิน โดยจะเช่าที่ดินเพาะปลูกเองหรือจะให้ผู้อื่นเช่าต่อ เพื่อทำการผลิตก็ได้ เจ้าของมีสิทธิ์ที่จะถอนการเช่าเท่า ๆ กับมีสิทธิ์ให้เช่า การปฏิบัติเช่นนี้ทำกันมากในมิดลล์ กุซราซ ราชสแตน และมหา-ราชฏวะ ตั้งแต่ศตวรรษที่ 6-12 ทำให้จำนวนผู้เช่าดาวรดฐานะลงเป็นผู้เช่าชั่วคราว (tenants-at-will) ไม่เป็นที่แน่ชัดว่าเจ้าของที่ดินในภาคเหนือของอินเดียมียุทธวิธีดังกล่าวด้วยเหมือนกันหรือไม่ แต่ก็เข้าใจว่าคงจะมีเหมือนกัน ในบางส่วนของอินเดียนอกกลาง โดยเฉพาะในกันกระและโอริสสา คนในหมู่บ้าน แรงงานช่าง พวกเลี้ยงสัตว์ หรือชาวนามีโอกาสน้อยที่จะเปลี่ยนสภาพไปเป็นผู้ได้รับที่ดิน พวกเขาจะอยู่ติดกับที่ดินราวกับทาสที่ดินในยุโรปสมัยกลาง ทั้งนี้อาจเป็นด้วยเหตุผลว่าภาคแรงงานในชนบทพวกเขาจึงถูกกำหนดให้อยู่ที่นั่นเพื่อเป็นฝ่ายทำการผลิตทางเศรษฐกิจ

สิ่งที่ก่อให้เกิดเป็นผลกระทบต่องานนาในที่ดินที่มีเจ้าของ (donated areas) ก็คือสิทธิของชุมชนจะเปลี่ยนแปลงจากที่เคยเป็นของเจ้าของที่ดิน (ผู้ได้รับที่ดิน donees) มีปัญหาเรื่องเขตแดน ซึ่งบางครั้งก็นำไปสู่การรวมเอาที่ดินในส่วนอื่น ๆ เกินเลยไปเป็นสมบัติส่วนตัวของเจ้าของที่ดิน นอกจากนี้เจ้าของที่ดินยังมีสิทธิ์เก็บภาษีจากชาวนาที่ใช้ประโยชน์จากที่ดินแห่งแล้งที่ดินในป่า ทุ่งหญ้า ต้นไม้ และที่เก็บน้ำ ซึ่งเมื่อก่อนชาวนามีสิทธิ์ที่จะใช้ได้โดยไม่มีการเรียกเก็บภาษีแต่อย่างใด การเปลี่ยนแปลงในสิทธิของชุมชนมาจากทฤษฎีสิทธิราช (royal ownership) ซึ่งมีการเน้นขึ้นในสมัยราชวงศ์คุปตะ กษัตริย์

ทรงอ้างสิทธิในการเก็บภาษีอากรโดยมูลฐานที่ว่าทรงเป็นเจ้าของที่ดิน ในฐานะที่ทรงเป็นเจ้าของที่ดินที่มีอำนาจเหนือสุด ทรงมีสิทธิ์ที่จะให้ที่ดินแก่ผู้รับประโยชน์คนใดก็ได้และในขนาดใดก็ได้ เมื่อเจ้าของที่ดินได้รับพระราชทานที่ดินแล้วเขามีสิทธิในที่ดินนั้นโดยไม่มีข้อจำกัด แต่ชวณาก็ยังมีสิทธิของชุมชนในบางสิ่งบางอย่างที่เคยทำกันมา ในสมัยคุปตะประเทศนี้ก็ยังคงอยู่ ดังปรากฏว่าการขายที่ดินในแคว้นเบงกอลจะทำได้โดยปราศจากความยินยอมของชุมชน ในการยกที่ดินให้แก่ผู้รับประโยชน์นั้น กษัตริย์ราชวงศ์ปาละต้องทำโดยคำนึงถึงความต้องการของคนในหมู่บ้านด้วย ดังนั้น การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงเป็นปัจจัยที่เริ่มทำลายสิทธิของชาวนาในชุมชนและก่อให้เกิดกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินอย่างเด็ดขาดขึ้นมา

เหตุผลต่าง ๆ ที่กล่าวไปในหลายประการข้างต้นอาจพิจารณาได้ว่าเป็นรูปแบบของการผลิตที่จะถ่ายทอดเอาส่วนเกินของการผลิตจากชาวนาไปเป็นประโยชน์ของกษัตริย์หรือไม่กี่ของผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็นพระราชาหรือพระ การนี้ก่อให้เกิดรูปแบบความสัมพันธ์ในทรัพย์สินและกลไกทางเศรษฐกิจ ในหมู่ผู้ที่ตั้งขึ้นอยู่กับระบบนี้โดยไม่มีทางหลีกเลี่ยง

ชาวนามีปฏิริยาอย่างไรต่อการถูกริครอบสิทธิความเป็นเจ้าของและความยากจนที่เกิดขึ้นในกัมภีร์ไม่ค่อยจะมีคำตอบเกี่ยวกับเรื่องราวเหล่านี้เพราะว่าส่วนใหญ่เป็นวรรณกรรมราชสำนัก อย่างไรก็ดี มีบางคำภีร์ที่กล่าวถึงปฏิริยา 2 อย่าง ประการแรกก็คือละจากดินฐาน ซึ่งเป็นวิถีปฏิบัติกันมาแต่เก่าแก่ดังปรากฏในชาคก

มีข้อมูลของนักการศาสตร์สมัยศตวรรษที่ 6 ชื่อ วราหมิหิระ ซึ่งอ้างอิงในสุภาษิตกรณโกษาได้ แสดงให้เห็นถึงหมู่บ้านที่ร้างไปเพราะการละทิ้งของชาวนาที่ถูกอำนาจกษัตริย์ของเจ้าของที่ดิน (โกลปติ) ความโหดร้ายของโกลปติหรือเจ้าของที่ดินนี้ ยังปรากฏในธรรมจาริตะ ของพาดะเออิกคัวย ในคัมภีร์พุกุหนันนารทิตะ ปุราณะได้กล่าวถึงสาเหตุของการอพยพโยกย้ายของประชาชนที่ไปแสวงหากินแดนที่อุดมสมบูรณ์ในที่อื่น ๆ ว่าเป็นเพราะความอดอยากทั่วไทยและภาษีที่กดขี่ อย่างไรก็ตาม ชาวนาที่เช่นเดียวกับผู้อาศัยในหมู่บ้านทั่วไป ไม่สามารถอพยพเคลื่อนย้ายหรือหนีไปจากหมู่บ้านได้ เพราะผู้เป็นเจ้าของที่ดินมีสิทธิที่จะระงับบัญชีและลงโทษได้ อีกวิธีหนึ่งที่ชาวนาจะแสดงปฏิกริยาต่อการกดขี่ก็คือ การลุกขึ้นยืนยันในสิทธิที่ดินของตน เราจะเห็นได้จากกบฏไกววรรคตะในเบงกอลตะวันออก ซึ่งกล่าวถึงในรามจาริตะของ สันธยากรณันที ก่อนหน้าเราจะเห็นว่ามีการกบฏประชาชนที่ต่อต้านผู้ปกครองทรวราช หรือการก่อกวนผู้ปกครองที่ขึ้นปกครองรัฐ ได้โดยความยินยอมของประชาชนเอง เราอาจเข้าใจกบฏไกววรรคตะดีขึ้น ถ้ามองเห็นได้ว่าพวกไกววรรคตะคือพวกชาวนาที่สูญเสียที่ดินและต้องรับภาระภาษีหนัก พวกเขาออกต่อสู้ด้วยตัวเปล่า มีแค่ธนูและขีควายเท่านั้น แสดงให้เห็นว่าเป็นแค่เพียงชาวนารวมคา ต่างจากกองทัพของกษัตริย์ซึ่งนำกองทัพธนูม้าเข้ามาก่อการกบฏก่อรามปาละ เนื่องจากความรุนแรงของกบฏที่เกิดขึ้นทำให้รามปาละถึงกับต้องระดมกำลังทัพจากพวกเขาในรัฐซัคคิกินามาช่วยปราบปรามพวกกบฏ เข้าใจว่าคงเป็นพวกกบฏชาวนา

ที่ถูกคามรามปาละมากเสียชีวิตต้องระดมกำลังเข้าปราบปรามดังกล่าว อย่างไรก็ตามนี่เป็นเพียงเหตุการณ์เดียวซึ่งเราไม่ควรที่จะให้น้ำหนักมากเกินไป นอกจากตัวอย่างนี้แล้ว แทบจะไม่มีตัวอย่างอื่นอีกเกี่ยวกับการต่อต้านของชาวนาโดยก่อการกบฏ ดังนั้นวิธีที่ชาวนาส่วนใหญ่เลือกก็คือการอพยพโยกย้ายไปหาถิ่นฐานใหม่ แต่ก็ไม่ใช่วิธีที่ทำใ้ได้ง่ายนัก ระบบเศรษฐกิจแบบเลี้ยงตัวเอง (self-sufficient) ส่วนใหญ่เป็นเศรษฐกิจแบบบิเค ชาวนาต้องผูกพันอยู่ในหมู่บ้านในช่วงกันสมัยกลาง สภาพทางเศรษฐกิจและองค์การของเมืองเหมือนกันเกือบทุกแห่ง ดังนั้น การอพยพไปอยู่ที่อื่นจึงไม่สามารถทำให้ชาวนาหลบหนีไปจากการกดขี่ของพวกเขา และผู้รับประโยชน์ซึ่งเป็นเจ้าของที่ดินได้

ระเบียบของสังคมศักดินามีพื้นฐานของเศรษฐกิจหมู่บ้านซึ่งเป็นหน่วยการผลิตทางเศรษฐกิจที่กระจายอยู่ทั่วไปในชนบท ลักษณะเช่นนี้ไม่ค่อยปรากฏมีการค้าขึ้นในหมู่บ้าน ไม่มีการหมุนเวียนของเงิน ภายในท้องถิ่นจะไม่ค่อยมีเครื่องวัดซึ่ง ตวง ไร่ได้จากหมู่บ้านที่ไปรวมอยู่ที่ตัวกันไม่ได้มาจากการค้าหรืออุตสาหกรรม ราชวงศ์ปาละปกครองอยู่ถึง 4 ศตวรรษ แต่ไม่ปรากฏว่าได้ทั้งเงินเหรียญไว้เป็นร่องรอยแต่อย่างใด และในคุชราต—ปรัตติหาระ และราชรัฐกุกฏก็เช่นกัน ในอินเดียตอนใต้มีการค้นพบเงินเหรียญของราชวงศ์เจาลุกยะบ้าง นอกนั้นก็ไม่มีเหรียญชนิดใดเลยในช่วงระหว่างศตวรรษที่ 4—11 ในบันทึกของราชวงศ์จาหนานะและเสนะกล่าวถึงเงินเหรียญแต่ไม่มีใครค้นพบ ถึงแม้ว่าจะมีการค้นพบเงิน-

เหรียญในแคว้นปัญจาบ แครเมียร์ และเบงกอล ตะวันออกเฉียงใต้ แต่ก็ยังมีสิ่งที่ก้องกังวาลออกไป ว่ามีความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจการกำกันอย่างไร สิ่งที่เราารู้คือว่ามีเงินเหรียญเป็นจำนวนมากพอสมควรในอินเดียตะวันตกและตอนกลาง แต่นั่นก็อยู่ในช่วงศตวรรษที่ 11 ซึ่งน่าจะเป็นไปได้ว่าเป็นช่วงเดียวกับที่มีการฟื้นตัว ในด้านการค้าและการพาณิชย์ใหม่ ในขณะที่เดียวกันพวกที่อยู่ในฐานะไพร่ (วิญญ) ในบริเวณดังกล่าวค่อย ๆ หมดหายไป ลักษณะเช่นนี้คงมีอยู่ในบริเวณนั้นเท่านั้น ในที่อื่น ๆ เศรษฐกิจแบบยังชีพยังคงดำเนินต่อไป

ความเสื่อมโทรมในบริเวณเขตเมืองใหญ่ เป็นเครื่องแสดงให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมในการค้าและการผลิตสินค้าหัตถกรรมได้ จากหลักฐานด้านโบราณคดีแสดงให้เห็นว่าราชวงศ์กุษาณะมีความเจริญรุ่งเรืองอยู่ในระหว่างศตวรรษที่ 1-3 ราชวงศ์คุปตะในศตวรรษที่ 4 5 และ 6 กำลังเสื่อมลง ลักษณะอิทธิพลที่ใช้ในการก่อสร้างของราชวงศ์คุปตะนั้นอยู่ในแบบโครงสร้างเดียวกับราชวงศ์กุษาณะ แสดงให้เห็นว่าสมัยรุ่งเรืองของราชวงศ์คุปตะคงจะมีมาก่อนศตวรรษที่ 4 หลังจากศตวรรษที่ 6 ไปแล้ว ประชาชนที่อาศัยอยู่ตามเมืองใหญ่เริ่มหายไป เช่น เมืองสันโฆลในลูเรียนะปุระ ในอินทรวปรีต์ หัตถินปุระ มถุรา โกสัมพิชรีนครเวปรีใกล้กับอิตลาหบดี พาราณสี บีปรหะไวศาตี ราชคฤห์ ฉัมปา มหาราษฎระ การนถักและอันธระ เป็นที่น่าสังเกตว่าที่ ๆ เคยเป็นเมืองใหญ่ซึ่งเรียกว่านิคม ลक्षणะลงไปหมายถึงเป็นเพียงหมู่บ้านในตอนต้นสมัยกลาง อินเดียในช่วงเวลานี้ตกอยู่ในสภาวะการปกครองแบบทหารระบบการค้าค่อย ๆ ตกบทยาทลงและมาถึงจุดเสื่อม

การแลกเปลี่ยนเริ่มมีน้อย ชุมชนเริ่มต้องการผลิตให้เพียงพออยู่แค่เฉพาะภายในชุมชน พวกแรงงานช่างเคลื่อนย้ายจากเมืองเข้าไปสู่ชนบทหลังจากที่ไม่สามารถดำรงชีวิตอยู่ในเมืองได้ต่อไป พวกเขาได้แลกเปลี่ยนบริการของพวกเขากับพืชผลของชาวนา ในช่วงนี้เองระบบรัชมานาก็ได้พัฒนาขึ้น ระบบรัชมานาก็ระบบที่ยังกับ ให้ชาวนาและแรงงานช่างอยู่ติดกับหมู่บ้าน ในที่คินทียกให้ชาวนาและแรงงานช่างทำกิน บางแห่งได้มีกฎบังคับว่าผู้เสียภาษีซึ่งอยู่บนที่คินทั้นไม่สามารถย้ายไปอยู่ในที่คินอื่นภายนอกหมู่บ้านได้ ระบบนี้พัฒนาขึ้นก็ด้วยจุดประสงค์ที่จะป้องกันมิให้เกิดการรยกที่คินที่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อเศรษฐกิจแบบพึ่งตนเองในหมู่บ้าน วิหารและวัดกลายเป็นหน่วยเศรษฐกิจใหญ่ บางแห่งมีหมู่บ้านในครอบครองถึง 100 แห่ง แต่ละหมู่บ้านจะผลิตเพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนเป็นอย่างดี ๆ เช่น หมู่บ้านหนึ่งผลิตพืชข้าว อีกหมู่บ้านหนึ่งทอผ้า บางแห่งใช้แรงงานทำการก่อสร้างหรือซ่อมแซมอาคาร แต่โดยทั่วไปหมู่บ้านแต่ละแห่งสามารถผลิตและทำทุกสิ่งทุกอย่างดังกล่าวได้ภายในชุมชนเอง

ประวัติศาสตร์ระบบศักดินาอินเดียช่วงต้นมีความสำคัญหลายประการดังนี้ ประการแรก ระบบศักดินาทำให้เกิดการแจกจ่ายที่ดิน การร่นนำไปสู่การเบียดที่ดินใหม่เพื่อทำการเพาะปลูกในอินเดียตอนกลาง แคว้นไฮริสตา เบงกอลตะวันออก และในอินเดียตอนใต้ด้วย โดยสรุประบบศักดินาอินเดียยุคต้นเป็นช่วงที่ทำให้เกิดการขยายตัวทางด้านเกษตรกรรมอย่างใหญ่หลวง กลุ่มพวกพราหมณ์เป็นฝ่ายที่ช่วยทำให้เกิดการแพร่กระจายในวิธีการผลิตแบบใหม่ไปในดินแดนที่ล้าหลังและ

ในบริเวณของพวกเผ่าพื้นเมืองต่าง ๆ ความเชื่อและพิธีกรรมบางอย่างที่พวกพราหมณ์เป็นผู้เข้าไปสอนก่อให้เกิดความก้าวหน้าทางวัตถุแก่พวกชาวบ้ำเขา การห้ามฆ่าวัวซึ่งถือว่าเป็นมหันตโทษเท่ากับฆ่าคน ได้ช่วยทำให้มีการรักษาวัวไว้เพื่อยังประโยชน์ในด้านเกษตรกรรม พวกพราหมณ์เป็นผู้สอนให้ชาวบ้ำเขารู้จักการไร่ไถและปลูก กับสอนให้รู้จักทำการเกษตร โดยให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องฤดูกาลและกลุ่มดวงดาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งที่เกี่ยวกับฝนพวกพราหมณ์ทำให้พวกชาวบ้ำเขารู้จักความสัมพันธ์ระหว่างชั้นตอนการผลิตกับกลุ่มดวงดาว (นักษัตร) มีตำราเกี่ยวกับสิ่งเหล่านี้มากมายเขียนไว้ในรูปของกฤติ-ปราศรัย ประการที่สอง การแจกจ่ายที่ดินทำให้เกิดกลไกทางการบริหารเพื่อเพื่อให้มีระเบียบในด้านการปกครองในดินแดนที่แจกจ่ายออกไปโดยผู้รับมอบที่ดินเป็นผู้รับมอบอำนาจแทนกษัตริย์ในการบริหารด้วย ในดินแดนที่มีการตั้งชุมชนแล้วหรือในดินแดนที่ห่างไกลความเจริญออกไป พราหมณ์ผู้ได้รับมอบที่ดินจะเป็นผู้สั่งสอนหล่อหลอมความจงรักภักดีต่อกษัตริย์ให้เกิดขึ้นในหมู่บ้านแห่งนี้อย่างกว้างขวาง พวกพราหมณ์ได้แต่งตั้งราชประเภทพงศาวดารของชนชั้นปกครองเพื่อให้ประชาชนเห็นว่ามีการสืบเชื้อสายของราชวงศ์มาจากคัมภีร์พระอภิธรรมและพระจันทร์ (สุริยวงศ์ และ จันทร์วงศ์) และได้เห็นถึงอำนาจของเทวกษัตริย์ ดังนั้น ผู้ปกครองจึงเป็นบุคคลที่มีสิทธิการปกครองโดยชอบธรรม นอกจากนี้พวกเจ้าในรัฐซำกัตดินายังได้ช่วยกษัตริย์ทำการปกครองพวกซำไฟร์ และคอยส่งกำลังทหารไปช่วยรบ ประการที่สาม การแจกจ่ายที่ดินนำไปสู่กระบวนการแผ่อิทธิพลของ

พราหมณ์ (brahmanisation) และการบ่มเพาะทางวัฒนธรรม (acculturation) แก่พวกชาวบ้ำเขา พวกชาวบ้ำเขาได้รู้จักเกี่ยวกับคัมภีร์สือ ปฏิทิน คีลปะ วรรณคดี และวิถีชีวิตแบบใหม่ที่เจริญกว่า ในแง่ระบบศักดินาเป็นปัจจัยสำคัญก่อให้เกิดเอกภาพและการรวมตัวกันในอินเดีย พวกพราหมณ์จากบ้านเมืองของตนในมัยเทศและพวกพราหมณ์ศิโรภักดิ์ได้รับเชื้อเชิญให้ไปเป็นเจ้าของที่ดินในแคว้นเบงกอล โอริสสา และอินเดียตอนกลาง ซึ่งเป็นผลทำให้ดินแดนเหล่านี้ ถูกดึงเข้ามาอยู่ในวงจรรวมวัฒนธรรมเดียวกัน ด้วยเหตุนี้จึงเป็นผลอันหนึ่งที่ทำให้เกิดการแตกกระจายของวรรณะในอินเดียไปมากมายเป็นจำนวนมาก (ดังที่ปรากฏในคัมภีร์ พราหมโวยรรค ปุราณะ) พวกพราหมณ์จำเป็นต้องหาสถานภาพทางวรรณะในสังคมพราหมณ์ให้แก่พวกชนต่างเชื้อชาติ และชนบ้ำเขาจำนวนมากในดินแดนที่ตนไปเป็นเจ้าของที่ดิน เพื่อชักชวนให้เข้ามาอยู่ในระบบสังคมเดียวกัน ดังนั้นการแจกจ่ายที่ดินจึงกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการผนวกดินแดนและคนในที่ใหม่ให้เข้ามาอยู่ในระบบวรรณะซึ่งช่วยให้สังคมเกิดระเบียบและมีเอกภาพเหมือนกัน ก้าวทุกแห่งในขณะเดียวกันการแจกจ่ายที่ดินก็ทำให้เกิดการแตกแยกทางการเมือง เนื่องจากความกว้างใหญ่ของอินเดียและความไม่สะดวกในด้านการคมนาคมทำให้กษัตริย์ไม่สามารถรักษาเอกภาพทางการเมืองไว้ได้ ในที่สุดเมื่อเวลาผ่านไปเป็นเวลานาน พวกพราหมณ์และพวกชนชั้นปกครองในท้องถิ่นก็เริ่มพัฒนาวัฒนธรรมภายในท้องถิ่นซึ่งมีลักษณะเฉพาะให้เกิดขึ้นไปในอินเดีย

ถึงแม้ว่าสังคมศักดินาอินเดียจะเกิดและพัฒนาขึ้นในระหว่างศตวรรษที่ 6-12 ซึ่งเป็นช่วงเวลา

เดียวกับที่สังคมศักดินายุโรปกำลังเจริญเติบโต แต่ปรากฏว่าสังคมศักดินาอินเดียมีความคล้ายคลึงกับสังคมศักดินายุโรปเพียงเล็กน้อยเท่านั้น การแจกจ่ายหมู่บ้านให้กับพวกพราหมณ์ในสังคมอินเดียอาจเทียบได้กับการแบ่งผลประโยชน์ต่าง ๆ ให้กับวัดในยุโรปสมัยกลาง นอกจากนี้สิ่งที่เหมือนกันบ้างในตอนเริ่มต้นแล้ว สังคมศักดินาอินเดียแตกต่างจากสังคมศักดินายุโรปหลายประการคือ สังคมศักดินาอินเดียไม่มีการจัดชั้นขุนนางคหบดี หรือมีรูปแบบศักดินาวิรคติ (military-feudalism) มากเหมือนอย่างยุโรป สิ่งที่สำคัญก็คือในระบบศักดินาอินเดีย ในทางเศรษฐกิจและทางกฎหมายที่ดินของชาวนาผืนเล็ก ไม่ได้ผูกติดกับที่ดินผืนใหญ่ของเจ้าของที่ดิน พวกเจ้าของที่ดินในต้นสมัยกลางของอินเดียไม่ได้สนใจโดยตรงที่จะจัดการให้มีการทำเกษตรกรรมบนที่ดินขนาดใหญ่ ทั้งนี้ ในอินเดียโดยปกติชาวนาไม่ต้องทำงานบนพื้นนาของเจ้าของที่ดิน แรงงานจะถูกเกณฑ์ไปใช้เป็นครั้งคราวในกิจกรรมสงครามและการก่อสร้าง ในอินเดียไม่ปรากฏมีสถานะทาสที่ดิน (serfdom) อย่างในยุโรปตะวันตก แต่พวกชาวนาอินเดียต้องรับภาระภาษีทุกชนิดและเงื่อนไขผูกพันต่าง ๆ สิ่งสำคัญทางเศรษฐกิจของศักดินาอินเดียก็คือเจ้าของที่ดิน ไม่ได้ครอบครองที่ดินขนาดใหญ่หมายความว่าเจ้าของที่ดินไม่ใช่เป็นเจ้าของแมนเนอร์ (manors) อย่างในยุโรป ชาวนาทำนาบนผืนนาขนาดเล็ก ลักษณะการผลิตของชาวนาขึ้นอยู่กับความต้องการเพื่อการบริโภคของตนเองก็เพื่อการเสียภาษีอากรซึ่งเจ้าของที่ดินเป็นผู้เรียกเก็บ ถึงแม้ว่าทั้งในอินเดียและยุโรปจะมีการต่อต้านของชาวนา ต่อการที่เจ้า

ของที่ดินเรียกเก็บภาษีอากรเพิ่มขึ้นอย่างไม่เป็นธรรมซึ่งก่อให้เกิดกบฏชาวนาและเป็นปัจจัยที่สามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมได้ แต่ในอินเดียเราไม่ค่อยเห็นการลุกขึ้นต่อต้านของชาวนาอย่างแตกหัก ความไม่พอใจของชาวนาอินเดียมักจะแสดงออกมาในรูปของการรบกวนหรือทางศาสนาและอุดมการณ์มากกว่า ถ้าชาวนาไม่พอใจในสถานการณ์มากขึ้น พวกเขาจะใช้วิธีอพยพโยกย้ายไปตั้งถิ่นฐานหมู่บ้านในที่ใหม่

มีคำถามว่าระบบศักดินาในอินเดียเป็นสิ่งที่เกิดอีกในรูปใหม่หรือไม่ หรือว่าเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วก็สิ้นสุดไป ถ้าตอบก็คือว่าสำหรับกรณีของอินเดียขึ้นอยู่กับที่เราจะมองระบบศักดินาในแง่ไหน ถ้าเราหมายถึงรูปแบบทางการเมืองระบบศักดินาอินเดียก็เป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดการแบ่งหน่วยในด้านการปกครอง โดยมีพวกผู้นำและรัฐชาติศักดินาเป็นผู้บริหารในท้องถิ่น ลักษณะเช่นนี้สิ้นสุดลงเมื่ออังกฤษเข้ามาปกครองอินเดีย แต่ถ้าเราหมายถึงในแง่รูปแบบของระเบียบในสังคมซึ่งมีพวกชนชั้นเจ้าสมบัติเป็นฝ่ายเรียกร้องสิทธิในการปกครองส่วนเกินของการผลิตของชาวนาโดยอาศัยอำนาจที่เหนือเหนือที่ดินและชาวนาแล้ว เราก็จะเห็นได้ว่าลักษณะนี้ยังไม่เกิดขึ้นก่อนราชวงศ์คุปตะ ในสมัยฤคเวทผู้นำเผ่าชนซึ่งได้รับการสนับสนุนจากพวกพราหมณ์เป็นผู้นำดำรงสังคมของตนให้อยู่ได้โดยการปล้นสะดมจากคนพื้นเมืองและชนต่างเผ่า ในสมัยหลังพระเวท พวกเจ้าและพราหมณ์เริ่มแบ่งผลผลิตซึ่งได้มาจากชาวนาเป็นบางครั้งบางคราว ในสมัยราชวงศ์โมริยะและหลังโมริยะจนถึงเริ่มต้นคริสต์ศักราช พวกชนชั้นปกครองมีรายได้เป็นปกติจากการให้ข้าราชการไปเก็บ

ภาษีอากรในรูปของเงินหรือผลผลิตจากชาวนา
เจ้าของที่ดินที่ร่ำรวยและรัฐไม่ริบใช้แรงงานทาส
และยังมีการจ้างแรงงานไพร่ (แรงงานเกณฑ์)
และแรงงานที่ต้องทำการผลิต มีเจ้าของที่ดิน
จำนวนน้อย โดยมากเป็นพวกพราหมณ์เจ้าครองรัฐ
อยู่โดยการเก็บภาษีจากหมู่บ้าน พวกเจ้าของที่ดิน
ส่วนใหญ่ไม่มีสิทธิในการปกครองที่ดิน อย่างไร
ก็ดี นับตั้งแต่สมัยคุปตะเป็นต้นไป ปรากฏว่ามี
เจ้าของที่ดินเกิดขึ้นมากขึ้น พวกเขาอาศัยเก็บภาษี-
อากรจากที่ดินในครอบครองของตน และนับตั้งแต่
ศตวรรษที่ 8 เป็นต้นไป พวกเขาได้รับสิทธิใน
การปกครองที่ดินด้วย โดยปกติก่อนหน้านั้นพวก
ชาวนาและแรงงานช่างไม่เคยตั้งอยู่ภายใต้เงื่อน-
โซ่ติดกับที่ดิน ซึ่งอยู่ภายใต้อำนาจการปกครอง
โดยตรงของพระ วิก หัตถนา เจ้ารัฐศักดินา
และข้าราชการ ดังที่เกิดขึ้นหลังจากอาณาจักร
คุปตะสลายตัวลง 5 ศตวรรษต่อมา พวกชนชั้น
เจ้าของที่ดินที่ไม่เคยมีอำนาจทั้งในทางการเมือง
และเศรษฐกิจมาก่อนนั้นมาก่อน อาจกล่าวได้ว่า
ช่วงสมัยกลางก่อนสมัยพวกมุสลิมเข้ามาเป็นยุคที่
รุ่งเรืองของระบบศักดินาในอินเดีย เพราะว่าหลัง
จากที่พวกมุสลิมเข้ามาแล้ว พวกมุสลิมนิยมใช้เงิน
จ่ายเป็นค่าตอบแทนสิ่งของและบริการ (cash-
payment) ซึ่งมีผลทำให้ระบบการควบคุมของ
เจ้าที่ดินต่อชาวนาแบบศักดินาอ่อนลง ดังนั้น
ระบบศักดินาอินเดียในระหว่าง ค.ศ. 300-1200
จึงเกี่ยวข้องกับการที่เจ้าของที่ดินเก็บส่วนเงินของ
การผลิตจากชาวนา โดยอาศัยสิทธิเหนือที่ดินหรือ
สิทธิใช้แรงงานของชาวนา การเก็บส่วนเงินของ
การผลิตนี้ส่วนใหญ่เก็บเป็นผลผลิต ลักษณะเช่นนี้
ยังไม่ปรากฏชัดเจนนักในช่วงก่อนต้นคริสต์ศักราช

และหลังจากชัยชนะของพวกเทอร์กในอินเดียแล้ว
ระบบศักดินาในลักษณะเช่นนี้ส่วนหนึ่งยังคงดำรง
อยู่ต่อไป โครงสร้างการเมืองของสังคมศักดินา
ทั้งหมดเกิดเป็นรูปร่างขึ้นมาจากการแจกจ่ายที่ดิน
ให้แก่ผู้ได้รับประโยชน์ทั้งที่เป็นพราหมณ์และอยู่ใน
วงการศาสนา (พระพราหมณ์ วัคชีवार) ผู้ได้รับ
ประโยชน์เหล่านี้มีสิทธิและอภิสิทธิ์ในการเข้าไป
เก็บผลประโยชน์และได้ช่วยควบคุมบรรดาหัว
แคว้นต่าง ๆ รวมทั้งชาวนามิให้ก่อการกบฏ

อย่างไรก็ดี ระบบศักดินาอินเดียมีพัฒนาการ
ที่แตกต่างกันหลายระดับ ในสมัยราชวงศ์คุปตะ
และอีก 2 ศตวรรษต่อมา เราจะเห็นว่ามีการเริ่ม
แจกจ่ายที่ดินให้แก่กษัตริย์และพวกพราหมณ์ การแจก
จ่ายที่ดินมีมากขึ้นไปอีก พร้อมกันนั้นลักษณะพื้น
ฐานของระบบศักดินาก็เริ่มเปลี่ยนแปลงไปด้วยใน
สมัยราชวงศ์ปาละ ปรตีหาระ และราชวงศ์กุฎ
ในช่วงแรก ๆ ยังมีการให้สิทธิทำกินบนที่ดิน
(usufructuary rights) อยู่โดยทั่วไป แต่นับ
จากศตวรรษที่ 8 เป็นต้นไป ผู้ที่ได้รับการยกที่
ดินให้มีสิทธิความเป็นเจ้าของหรือกรรมสิทธิ์
(proprietary rights) ในที่ดินนั้นกระบวนกร
แจกจ่ายที่ดินมาถึงจุดสยอสุดในราวศตวรรษที่ 11
และ 12 ในเวลานั้นอินเดียทางตอนเหนือจึงเต็ม
ไปด้วยหน่วยเศรษฐกิจและการเมืองย่อยๆ ในที่ดิน
ของผู้ที่ได้รับแจกจ่ายทั่วฝ่ายพราหมณ์และศาสนา
พวกนี้ ได้สิทธิครอบครองในหมู่บ้าน ซึ่งอยู่ใน
สภาพที่ดีกว่าทาสศักดินาในยุโรปเพียงเล็กน้อย
เท่านั้น แต่ในอินเดียตะวันตกและอินเดียตอน
กลาง ปัจจัยสำคัญทำให้อุบัติผลกระทบบรรเทอน
ต่อระบบศักดินา นั้นก็คือ การฟื้นคืนกลับมาของ
การค้าและการเติบโตของเมือง การใช้จ่ายเงินเหรียญ
ซึ่งมีมากขึ้น รวมทั้งการเลิกใช้แรงงานเกณฑ์.